

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.40
Pol leta „ 2.20
Četrt leta „ 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „polanica“ se plačuje za navadno tristo-
no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „treh kron“, na starem trgu in v nunski ulici ter v Trstu, via Caserma, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Via Ascoli 8, I., naročnina pa opravištvu „Soče“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim neupravnim se naročnina sniža, ako se oglase pri opravištvu.

Bojaki!

Za prihodnje volitve v deželni zbor goriški priporoča Vam podpisani odbor naslednje kandidate:

I. za kmečke občine:

1. v Tolminu: dr. **NIKOLAJ TONKLI**, odvetnik v Gorici;
2. **IGNAC KOVAČIČ**, veleposestnik pri Sv. Luciji na Mostu;
3. v goriški okolici: dr. **JOŽEF TONKLI**, državni poslanec;
4. dr. **ALEKSIJ ROJIC**, zdravnik v Gorici;
5. v Sežani: dr. **JOŽEF ABRAM**, odvetnik v Gorici;
6. (za drugega kandidata naj si izberejo volilci na Krasu o pravem času sposobnega, narodnega in neodvisnega moža, da se glasovi pri volitvi ne bodo cepili);

II. za slovenske trge:

7. **MATIJA JONKO**, župan in veleposestnik v Bolci;

III. za veliko posestvo:

8. **FRANC POVŠE**, vodja kmetijske šole in veleposestnik v Gorici;
9. dr. **JOŽEF JUVANČIČ**, notar in veleposestnik v Tolminu;
10. **ANDREJ KOCIJANČIČ**, veleposestnik v Podgori.

V Gorici, 14. junija 1883.

Pomnoženi volilni odbor.

Rodoljubi!

Po svoji častniški dolžnosti opominjamo Vas slednjič pred volitvami, imejte pred očmi čast in korist naroda. Ne dajte se zapeljati po lepih besedah nasprotnikov. Držite se nasvetovanih kandidatov, da pokažete edino mišljenje. Vseh kandidatov ne spravite v zbor, ker je nemogoče. Zjedinite se pred volitvami, da ne bote kazali svetu razkosanosti, da ne bote delali veselja Vašim sovragom. Postiljate si za šest let. Narodne in gmotne koristi devate v roke Vaših poslanecev. Ne delajte po slepi strasti; ne glejte na

osebne mržnje; pozabite za trenotek medsebojno nepetost; pogovorite se kot prijatelji in bratje.

V velikem posestvu pokažite, da Vam je za narod in ne za osebno maščevanje. Ne dajate moči v roke, ki Vam niso prijazne. Držite se mož, ki so pokazali svoje narodno srce. Ne verujte možem, ki prej niso imeli srca za Vas, ki so se Vas še le zdaj spomnili, ko imate volilne liste v rokah. Kakor niso prej na Vas mislili, tako Vas tudi naprej kmalu pozabijo, ko bodo imeli poslanski list v rokah. V Vaših rokah je sreča in nesreča; kar si izberete, bote imeli.

LISTEK.

BRKINI.

(Piše Ivan Beršček.)

Britka je osoda čilega naroda našega, katerega že dolga stoletja oklepajo železne sponje tujstva; ognje-viti boji in najponižnejše prošnje ne morejo podreti jeklenih naporov naših nasprotnikov. Vredni sinovi matere Slave se vstrajno boré kakor orjaški levi za pravice — jezikovno enakopravnost, najdražo narodovo svetinjo, trdno upajoči od pravične visoke vlade hitre in gotove pomoči. Prosto ljudstvo pa tiči v svojej bedi nevedoče, kam kreniti, kje pomoči iskati. Mnogo prostega ljudstva govori posebno proti šoli misleče, da je šola vir slabega gmotnega stanja, med tem ko je ona največji njihov dobrotnica. Tudi to ljudstvo, s katerim želimo čestite „Sočine“ bralce natančneje seznaniti, tiči v obupljivej bedi.

Seznamimo se toraj prvo sé zemljo, na kateri Brkini žive, in njenim podnebjem. V to svrhu nam najbolje služi zemljevid poknežene grofije Goriške in Gradiške in samosvojega mesta Trzaskega g. Fr. Vodopivec-a, sedanjega okrajnega šolskega nadzornika. Jugovshodni vogel tega zemljevida, koji je res dika našim narodnim šolam in županijskim pisarnicam, nam kaže deželo Brkinov. Mejo tej deželi je ustanovila narava. Kakor se čarobni holmec vzdiguje iz Bleškega jezera na Kranjskem, tako se vzdigujejo brkinski

hribi *) visoko nad skalovitim morjem gole kraške pustinja. Večina teh hribov je posuta s kraškim apnencem, a v nekaterih so celi skladi pravega vipavskega lapora (soldana) in to posebno na vznožji hribov; pod temi pa je zopet ilovica. Zato imajo Brkini mnogo bistrih studencev. Tudi polja naših kmetovalcev so precej oblagodarjena z ilovico, — radi tega morajo močno gnojiti, sicer ne pridelajo ničesa.

Gnoj navadno iz hlevov naravnost na njive vozijo misleči, da je neprekuhan gnoj najboljša hrana rastlinam. Drugi ga zopet puste na kupih po dvorišči ležati od setve do žetve. Med tem pride: dež, burja, suša, solnce itd. in kar je bilo v gnoji redovnih snovij raztopljenih, odnesle so je vremenske nezgode. S takim listjem toraj gnoji nevedni naš kmet pusta svoja polja.

So morebiti ostali Primorci v tej zadevi bolje podučeni? — Bržčas mi sleherni čestitih čitateljev čislane „Soče“ odkima na to vprašanje. Iz lastnega prepričanja smem, osobito o Kraševcih in Vipavcih, reči, da so v tej zadevi na zelo slabem stališču. Koliko dobro napravljenih gnojšč vidimo pri našem borem kmetu in poleg njih koliko zbiralnic za gnojnico, napeljana iz stranišč, hlevov itd., s koje bi se marljivo gnoj polival, v zimskem času pa gnojili puisti travniki? Niti v vsaki stoti vasi se nahaja jedno pravilno narejeno gnojšče. Kraševcem teče gnojnica iz hlevov in stranišč po vaških potah v kako lužo (kal),

*) To je rečeno le o onih, ki stoje na primorskih tleh, a Brkini se raztega tudi čez mejo na Kranjsko. Pis.

Goriške volitve.

Veliko hrupa je zdaj po Goriškem zaradi volitev v deželni zbor. Ljudstvo je po raznovrstnih prigovarjanjih tako zbegano, da ne vé, kaj začeti. Vsakdo misli, da je pravo zadel, vsakdo je za se prepričan, da dela samostavno, neodvisno od tujega upliva. Na jugu je pa nekdo, ki se radosti smehlja, gledajoč na lepo goriško deželo in videč, kako so mu vetrovi ubogljivi, kako so nabrali nad lepo deželo črnih oblakov, ki bodo spuščali kamenje na glave ubogih volilcev.

Našim čitateljem priporočamo, naj berejo vvodni članek v 6. št. „Soče“ od 9. febr. t. l. Kar je tam rečeno ali omenjeno glede volitev, to se zdaj godi. Ako bi prinesli tisti članek zdaj ponatisnjen, bi nas najbrže zasegli. Nastala je pa tudi taka zmošnjava, da članka bi mnogi več ne umeli, ker v sedanjem boji je roka zakrita, ki boj vodi, videč je le hrup, ki neposredno prihaja od nekaterih narodnih mož, posredno pa od one roke, ki težko udari, kamor mahne.

Radi bi jasneje govorili, ali potem bi zgubili trud in koleke, zato naj bo rečeno le toliko, da zdaj smo v narodnem oziru na slabšem, ko pred 20 leti, ali če se uresničijo pri volitvah želje naših nasprotnikov, pojdemo še za drugih 20 let nazaj. Ako bi nas kruta sila k temu primorala, bi se tolažili s tem, da smo se branili po svoji moči; ali žalibog je narod sam kriv nesreče, katero si nakopuje po svojih možeh.

„Soča“ ni postavila kandidatov in si ni prilastovala nikake pravice v tem oziru. Podučevala je narod o važnosti volitev in o potrebnih lastnostih poslanecev ter opominjala ga, naj ne skazuje zaupanja takim možem, ki ga ne morejo dostojno zastopati. Čakala je potem, da se izreče narod sam po svojih veljavnih možeh za one rodoljube, katere hoče počastiti s svojim zaupanjem. Najvažnejša izjava v tem oziru se je zdel „Soči“ sklep pomnoženega volilnega odbora 7. junija, katerega se je udeležilo 27 mož, in drugega shoda velikih posestnikov 14. junija. „Soča“, ki je druge discipline učila, se je sama najprva podvrgla disciplini in je sprejela nasvetovane kandidate, ne glede, ali se vjemajo z njo ali ne. Navduševala je volilce, naj tudi oni tako storé, da bodo volitve, kolikor mogoče, enoglasne, ker brez edinstva je zmaga

kjer živina pije. Mislimo si, kako zdrava mora biti takova živina, ki se z gnojnico napaja. In vendar je v kmetijstvu prvi in najpotrebniši korak, da se pripravijo gnojšča in zbiralnice (jame) za gnojnico. Pridelki sleherne občine bili bi na tisuče več vredni, ker pridelalo bi se z ravno istim gnojem na istih poljih in travnikih dvakrat toliko, kakor se sedaj pridelala. Trebalo bode tudi tukaj posluževati se daril in kaznij, sicer ne dovedemo bornega našega kmeta do boljšega blagostanja. Vrednost gnojnice vendar naš brkinski kmet više pozna in ceni, nego Kraševci, kateremu se v ožjem pomenu prišteva. Za svinjaki in hlevi ima naš težak svoj sadovnik, kojega mu namaka gnojnica. Tu so ti celi gozdi sadnega drevja: češpelj, jabelk, hrošk itd., pod tem pa raste gosta visoka trava, katero dotičnik tudi šestkrat na leto kosi. Ravno tako se odlikujejo plodonosnim sadjem osobito osredki in travniki.

Globoko po prisoljenih hribih sadi marljivi Brkin trto, katera mu daje precej zrelo, a zelo malo grozdja in to radi tega, ker jej gnoja ne privošču.

Bolj proti vrhu in vrh hribov ima naš kmet svoja polja, katere dobro pognojena so krompirju najugodnejša. Turšica in ajda dozori ti komaj v topli jeseni. Tudi druga žita vržejo zelo malo.

Pašniki, skoraj povsena med občinarje razdeljeni, so dobro obrasteni; osobito breza razprostira svoje šibko vejevje, koja je donášala strojem starošegne šole izvrstno mazilno olje, ki v novejši dobi radi nevarnega vnetja zadnjih odplavov ni več v navadi. Vendar redko drevesce ne doživi prvega križa, ker brkinska

težka, včasih celo nemogoča. Njene besede so imele do neke meje dober upliv. Potem so začeli pa nasprotniki svoje delo in so prinesli na dan, da vse priprave za volitve so le Tonklijovo delo, da vse obrnjeno le na njegovo korist, in da „Soča“ je njegova zagovornica. Tonkli je molčal; pa mu ni nič pomagalo. Nasprotniki so hoteli imeti katero besedo od njega, da bi se nad njo pohujševali. Ker je niso mogli imeti iz Tonklija, so jo vzeli pa iz „Soče“. Zastonj je govoriti, da Tonkli in „Soča“ nista eno in isto; ne pomaga nič, potreben je povod za rovanje proti narodnim kandidatom; vzeti ga je treba, kjer se dobi, če drugod ne, iz „Soče“. Može, ki so bili že dolgo nagnjeni na drugo stran, izgovarjajo zdaj svoj beg k Italijanom z eno ali drugo besedo vzeto iz „Soče“. V zmešnjavi jim marsikdo veruje; pride čas, da se resnica spozna; žalibog, da bo prepozno.

Voditelji nasprotne agitacije hočejo uničiti vse, kar so narodni Slovenci z dr. Tonklijem zidali v zadnjih letih, ter podeliti slovesno zaupnico tisti politiki na Primorskem, o kateri je slovenski narod javno izrekel svojo nezadovoljnost. Agitacija je pa tako napeljana, da se vsakemu okraju priporoča drug kandidat, kolikor mogoče iz okraja samega. Po volilnem odboru postavljeni kandidati se pa črnijo, da bi ljudstvo za nje ne maralo. Tako bodo volilci razdeljeni in zmaga bo tistih, ki zvito delajo. To velja posebno v velikem posestvu, kjer hočejo nasprotniki prodreti s pomočjo Italijanov, pa tudi v goriški okolici se godi blizu enako. Nasprotniki volilnega odbora se imenujejo z merne Slovence in imajo, kakor pripoveduje zadnji „Corriere“, sledeče kandidate:

za kmečke občine na Tolminskem: baron Depretis in Devetak; — v okolici goriški: Favetti iz Skrijl, Faganel, Robič; — v velikem posestvu: Gorjup mlajši, Fabiani, Konjedic.

Dopisi.

Iz Tolmina, 18. junija. — Hudo si nas prijela, cenjena „Soča“, v tvojem zadnjem listu. Komaj smo verovali svojim lastnim očem, ko smo brali dolgo vrsto pregreh, katere si nam očitala. Nočem izgovarjati svojih rojakov, ker sam vem, da je med njimi v resnici mnogo gujilega; ali kje se dobi družba, ki bi imela samo svete ljudi v svoji sredi? Veruj, da pri nas ni vse slabo, ampak da imamo tudi dobre ljudi med seboj, ki verujejo v Boga, ki se bojijo pekla, ki hodijo v cerkev, ki spoštujejo, kakor ti praviš, družinske šege in domače ognjišče. Ti moji rojaki ti tudi drugega ne zamerijo, ko to, da preveč umljivo in natančno pišeš. Ali tisti, ki so osobno ali v svojih znanjih, prijateljih, sorodnikih, gospodarjih zadeti, se strašno repentijo. Ako bi bilo v njih moči, bi „Sočo“ koj vrgli čez most, da se potopi. Takega vriša ni še bilo v Tolminu, ko zdaj vsled tvojih dopisov; v okolici so pa ljudje veseli, da se je kdo našel, ki tudi Tolmincem pové, kar jim gre, če tudi s krepkimi besedami.

Uspeha tvoje pisanje ne bo imelo velikega v trgu, ker predno bo naš trg podoben drugim vasem, steče še veliko vode pod tolminskim mostom. Po vaseh bi pa zual priti narod do spoznanja, da lahko

sam sebe obrača in vodi, da mu ni treba tolminske vrvice. Mislim, da večina Tolmincev bi se morala z mano strinjati, ako rečem, da je v Tolminu več dobrih ko slabih mož, ali dobri so preveč tihi, slabi pa preveč glasni. Svet pa sodi po glasu in zato je Tolminu tako malo prijazen. Ako bi se začeli dobri oglašati, bi bilo vse drugače. Upam, da s časom se stvar predruža in da bo zavzemal Tolmin v naših hribih v vseh ozirih ono častno mesto, ki se spodobi sedežu raznih cesarskih uradov.

Gradno, dne 12. junija. Objavljeni sklepi tukajšnjega krajnega šolskega sveta (v „Soči“ št. 21.) dahi so povod nekemu „Sosedu“ učitelju „iz spodnjih Berd“, da je sestavil dopis in priobčil ga v „Soči“ št. 23. Bodi mi dovoljeno na ovi dopis iz učiteljske roke podati tukaj nekaj opazek, da se stvar bolj jasna pokaže in da se vidi, kaki nazori so se začeli nekterim učiteljem priljubovati.

V začetku pravi gospod dopisnik: „Res, ni dobro, ako ni šolskega zvonjenja. To priznava vsakdo“. S tem potrjuje, kar je tukajšnji krajni šolski svet izrekel pod št. 1; kar je pa izrekel pod št. 2, to namreč — „da g. učitelj ne sme otrok kaznovati, če šolo zamudijo, dokler se ne bode v šolo zvonilo“ — to ni g. dopisniku „Sosedu“ po volji; ta prepoved mu ne gre v glavo. Kar je v popasnilo te prepovedi izrekel krajni šol. svet pod št. 3. in 4., tega ni videl, ni bral, ni razumel g. „Sosed“, sicer bi ne mahal toliko po krajnem šol. svetu, ki ni nič zakrivil, ampak bi udaril po blagajnici okr. šol. sveta, ki zadržuje zvonjenje in napredek šole iz same trme.

Čudno, da je g. učitelj priznal sklep krajnega šol. sveta, ki veli, da se deca ne sme kaznovati, ako zakasni uk, — tako piše g. „Sosed“. — Ljubi moj „Sosed“, vam se zdi čudno, kar je po šolski postavi in po zdravi pameti! Ni-li krajni šol. svet prva šolska oblast nad učiteljem? Zakaj bi njegovega sklepa ne smel priznati učitelj? Ali ste tudi Vi eden izmed tistih, ki hočejo, da naj bo krajni šol. svet samo hlapec učitelju, ki naj sklepa le to, kar je njemu ljubo? — To bi bilo res čudno! Premalo cenite krajne šol. svete; deželna šol. postava jim daja več veljavo.

Zdaj pa poglejmo sklep krajnega šol. sveta v Gradnem, nad katerim se g. „Sosed“ spotika. Sklep veli: „da g. učitelj ne sme otrok kaznovati, če šolo zamudijo, dokler se ne bode v šolo zvonilo“. Ta sklep je moral krajni šol. svet storiti 1. zato, ker so se nekteri starši pritožili, da jim g. učitelj otroke kaznuje, če šolo zamudijo, ko vendar otroci niso nič krivi, ker ne vedo, kedaj je čas v šolo iti zaradi pomanjkanja zvonjenja; 2. zato, ker ni hotel okrajni šol. svet (kakor je g. učitelj pri g. okr. šol. nadzorniku izvedel) plačila obljubiti temu, ki je lani s pogojem zvonil, da prejme plačilo; 3. zato, da (krajni šol. svet) brani pravice maloletnih šolskih otrok.

Kakor ima učitelj pravico zahtevati od šolskih otrok, da mu ob določenem času prihajajo v šolo, — ravno tako imajo šolski otroci (oziroma njih roditelji) pravico tirjati od učitelja, da jim priskrbi redno „zvonjenje v šolo“, brez katerega otroci ne morejo vedeti, kedaj je čas v šolo iti. „Deca doide prezgodaj ali prepozno v šolo“ — piše g. „Sosed“. To pravico šolske mladine priznavajo in spoštujejo

vsa šolska vodstva po mestih ter skrbijo za redno „zvonjenje v šolo“ in plačujejo služabnika za ta namen. Če je v mestu to potrebno, kjer bije toliko ur v zvonikih, kjer imajo obilno ur po hišah in mnogih študentskih oknih, — koliko bolj potrebno je „zvonjenje v šolo“ po deželi, kjer ni ur! — In kolikor potrebniše je zvonjenje, toliko večji je pravica šolske mladine zahtevati od učiteljskega, da ono priskrbi — bodisi brez plačila ali za plačilo — redno „zvonjenje v šolo“.

Dokler g. učitelj-voditelj tega zvonjenja ne priskrbi, ne more od šolskih otrok zahtevati, da mu morajo o pravem času v šolo dohajati, tudi ne sme otrok kaznovati zaradi takih zamud, ker niso oni krivi zamude. Nekrivega kaznovati brani zdrava pamet, brani krščanska vera, brani državljanski in kazenski zakonik, branijo tudi pedagogike vse in nove šolske postave.

Gledé na vse to in gledé na pritožbe kaznovanih šolskih otrok sklenil je krajni šol. svet (pod št. 2) „da g. učitelj ne sme otrok kaznovati, če šolo zamudijo, dokler se ne bode v šolo zvonilo.“ — Tako je vzal maloletne, nedolžne, šolske otroke pod svoje varstvo in svojo brambo.

Zoper ta logični sklep vzdignil se je nelogični glas od učitelja „Soseda“, ki pravi: „Čudno, da je gosp. učitelj priznal sklep krajnega šolsk. sveta, ki veli, da se deca ne sme kaznovati, ako zakasni uk.“ — „Ker tedaj tukaj ni šolskega zvonjenja, moral bi kr. š. svet še posebno priporočati g. učitelju, da deco strože k točnemu obiskovanju sili.“ — Vidi se iz teh stavkov, da g. učitelj „Sosed“ hoče imeti prosto roko v šoli, da bo smel kaznovati otroke tudi če so brez krivice, nedolžni. Še več! On hoče, da naj bo v tisti šoli, kjer ni zvonjenja, učitelju priporočeno, „strože k točnemu obiskovanju siliti“ — to če reči: kaznovati deco bolj ožro, če šolo zamudi, kot v drugi šoli, kjer slišijo redno v šolo zvoniti. Čudna logika! — Ali razumete to roditelji in varuhi otrok? — Ta učitelj „Sosed“ misli, da so šolski otroci brez vseh pravice, brez varstva, brez očeta, brez matere, brez brambor postav; on misli, da ti šolski revčki morajo biti popolnoma izročeni milosti in nemilosti učiteljevi; on misli, da so otroci kakor osli, ktere treba toliko bolj tepsti, kolikor težnjalo imajo. Človeško bitje, ktero se brez prostovoljnega duha misli ne da, v otrocih prezirati — otroci pravi čut žaliti — otroče pravice teptati — brezobzirno strogo proti nedolžnim otrokom rabiti — (kakoršno g. „Sosed“ priporoča) to je silno nevarno, to je krudno, to je barbarstvo, to diši po framasonih. Čuvaj si šolski imejte pozor! Kdo v, če ni tudi pogostno oddaljevanje šol od cerkvi sad neprijaznega duha?!

Večkrat pod mrtvim pepelom živo oglje tleje. — Ljubi moj „Sosed“ poglejte, kam ste zašli — Morda iz namena, da bi drugim kostanj iz žerjave potegnili, ste sami sebe opekli. — Vrnite se nazaj na pot zdrave logike, ktero ste bili pri začetku svojega dopisa nastopili, in namestu poučevati našega g. učitelja, kako bi bil imel govoriti pri kraj. š. svetu, razložite g. c. k. okrajnemu šol. nadzorniku, ki vodi okr. šol. svet, kako naj prepriča sebe in svetovalce o potrebi plačila za redno šolsko zvonjenje. Kedar bodo krajni šol. sveti kaso imeli, pojde plačilo bolj od rok. Kdor pa nič ne plača, nič ne ukaže! Z Bogom!

Iz cerkijanskih kribov. Narodi napredujejo po širnem svetu; a tudi Slovenci ne zaostajajo v svoji ozki domovini. Res je sicer, da imamo še velik korak do one stopinje omike, katero uživajo sedaj drugi narodi; vendar z zadovoljnim očesom smemo gledati, kako se Slovenci svoje narodnosti zavedajo. Marsikje, kjer pred nekaj časom ni bilo ne sluha o narodni zavednosti, se je sedaj ustanovilo narodno društvo. Tam, kjer pred nekaj leti ni zual skoraj nobeden ne brati ne pisati, so sedaj ustanovili čitalnico. Koga ne veseli, ko sliši take novice? Koga ne veseli, ko vidi, da se je začel naš kmet zanimati za narodno stvar? Dokler se to godi, se nam ni še bati narodnega pogina.

Žalibog, da o našem Otaležu ne moremo takih veselih poročil oznanjati, čeravno bi jih neizrečeno radi. Naši ljudje so v omiki za drugimi silno zaostali in odkritosrečno govorjemo, o pravi omiki tukaj se govoriti ne moremo, ker se to malega, kar imajo, imajo kot dedšino prejšnjih časov. Žalostno je res, ako moramo priznati, da se med njimi ne dobi niti enega, vsaj deloma omikan človeka. Zato ne smemo zameriti, ako je tak človek včasih tu in tam surov. Ako pa omike nimajo, se ne bodedo čudili, da se ljudje svoje narodnosti malo ali nič ne zavedajo. In vendar se ne more reči, da bi se iz njih ne dalo kaj napraviti; ravno nasprotno. Kaj je vendar sedanjim razmeram uzrok? Naši ljudje so se vedno preveliki starokopitneži, in sicer zato, ker jim nobeden boljšega ne priponudi. Drugi uzrok zastanku omike in narodne zavesti bi bil ta, da pridejo naši ljudje premalo s

(Dalje v prilogi.)

sekira je nevsmiljena. Pred malo leti so naši posestniki imeli mnogo ovac, katere so po obširnih občinskih pašnikih pasli. Srednji kmet imel je kvarner (40 ovac), a imoviti tudi tri, štiri in več kvarnerjev te prekoristne drobnice. Z razdelitvijo občinskih pašnikov se je zdatno zmanjšalo število ovac; mesto teh pa je v borne koče stopila obča beda.

Naši kmetje redé obilo revne goveje živine, a polovico premalo. Živinoreja bila bi za te, kakor navadno za vse gorske in v obče Primorske kraje, najzdatnejši pomoček, da bi si prebivalci blagostanje zboljšali. Kakor v vseh gorskih krajih, so tudi tukaj pota strma, za koja se sicer pridni Brkini ravno toliko briga, kakor — kulturonosna Turčija, zato pa brez priprege prazen voz komaj vozi.

Pomladi in poleti se tukajšnji zemljan peča s takovim delom, kakor je navadno vsem slovenskim pokrajinam. Bolj zanimiva je pri nas jesen in zima.

Jesen, brzo po mlatvi hité naši poljedelci obogajega spola na vse žile kopati glavni svoj pridelek krompir, ter voziti ga brez odlašanja v sloveče mesto Trst; tako da cena v istem času imenovanemu pridelku nevrjetno pade. Kdor ga more prodati po 2—3 kr. kilo, je srečen, da more za časa davke plačati in druge dolgove poravnati. Navadno pusté doma toliko imenovanega pridelka, kolikor ga za seme in domačo kuhno potrebujejo. Običajno ne zadostuje prodaja krompirja sičernemu za poplačanje davkov, ampak pridejo tudi sleherni leto, največje okolo božiča poslanci c. kr. davkarije ter odvedejo morebiti edino v hlevu nahajajoče se govedo, katero kmet neizogibno potrebuje pri obdelovanju polja! Da je pri nas mnogo krompirja, je tudi bližjim ubožnejšim med Kraševci dobro znano. Ti ne zamudé svojimi koši prepogosto

obiskovati brkinskih „kafetarc“, saj ponese za par zrn kave in kosček sladkorja, kar bode mogel. Našim ženicam se kava zelo dopada; zdravi, čili, rudečeni možaki, pridni kakor čebulice, se za to božjo kapljico zelo malo zmenijo.

Še predno je spravljeno krompir pod strehe, prične se veselo delo s sadjem. V dobrih letinah ga naši sadjerejci na stotine centov presnegu prodajo v druge kraje; poleg tega ga še mnogo posuše za domačo rabo. Predno prideš v prosto brkinsko vas, vidiš poleg pota celo vrsto pečnic (pajšob.) ali pajštev nad katerimi se ti na léсах suše debele brkinske češnje in drugo sadje. Brez pečnice je redki kmetovalec; le škoda, da je ne more rabiti vsako leto.

Trgatev traja pri nas le par dni, ker ti pridelki so dokaj pičli. Naših kmetov vno je radi preobilne kisline še le poleti prijetna pijača. Nazivajo je posebno zunanji kupci „vremščino“, ker se bojda tudi po vremskih gričih prideluje slična pijača.

V zimskem časi rede pri nas živino in po večem pripravljajo drva tržaškim prodajalnicam. Drva stanejo našega težaka premnogo truda, predno dobi za nje krvavo zaslužene novce. Če vzamemo v poštev pripravljanje in vožnjo v Trst, ne prda jih niti po 2 gl. seženj. Toda sila kola lomi; prisluzka ni ni na levo ni na desno; zato Brkini marljivo trebijo svoje mlade gozde, da se morejo preživiti.

Podnebje je tukaj 3—4 stopinje R. mrzleje, nego v nižinah; zrak je oster, čist ko ribje oko; mnogo krat je barja nestrpiliva. Zato so pa ljudje čili in zdravi.